komen kan; wie 's nachts opvliegt, merkende dat zijn huis in brand staat, en aan de trap toegekomen, ziet hoe ze reeds wegbrak, zoodat hem geen uitweg uit de vlammen blijft; kortom, wie voelt dat 't om zijn leven gaat, en hierdoor onverhoeds verrast wordt, die is *ontroerd*, die beeft en trilt over heel zijn wezen, die *siddert*.

Het is het plotselinge, het doodelijk dreigende en onredbare, waardoor op eenmaal al wat in ons is ontsteld geraakt, heel ons wezen ontzet wordt, en men gevaar loopt zelfs de beheersching over zichzelf te verliezen; dan vooral, zoo men klaar voor oogen ziet, dat alle redding is afgesneden.

Dan siddert men uit vreeze des doods, omdat men geen uitweg meer weet, en op eens ontwaart dat zijn lot beslist is.

Nu noemde men in Israel iemands leven: *zijn ziel*. En vandaar, dat 't bij Ezechiel heet, dat al 't volk in Israel, als het einde daar zou zijn, »*zou siddéren, een ieder voor zijn ziel!*"

Maar natuurlijk, dat geldt bij Ezechiel nog slechts van den eersten dood, die ons aardsche leven afsnijdt, en veel ontzettender nog moet het sidderen zijn, zoo de tweede dood ons bedreigt, niet hier op aarde, maar als eens de eeuwigheid in zal gaan, en als dan onze verloren ziel voor eeuwig van haar leven in God zal worden afgesneden.

Dit nu zal even plotseling den verlorene overkomen als het doodsgevaar ons hier op aarde genaakt.

Als een kranke het zijn arts op zijn geweten af vraagt: Is wat ik heb doodelijk?, en de arts geeft hem 't bange antwoord: »Ge leeft geen twee dagen meer", dan sluipt een siddering over den kranke die heel zijn wezen ontroert. Die uitspraak van den arts is als ware 't het vonnis van zijn dood. En juist zoo, maar veel banger nog, zal 't zijn als Jezus eenmaal het oordeel, het laatste, over elken zondaar uitbrengt, en, bij verwerping van de genade, het oordeel van den eeuwigen dood over den onbekeerd gestorvene uitgaat.

---

Alleen maar, dan helpt 't sidderen niet meer. Dan wordt het een sidderen, waaraan nooit een einde zal komen. Juist wat Jezus zoo telkens uitsprak in »*de weening en knersing der tanden*."

Bij Ezechiel heet 't sidderen, bij Jezus het in wanhoop en vertwijfeling knersen van tand tegen tand, en het weenen, waar geen uitweenen op volgen kan.

En nu is er wel genade, rijke genade zelfs, maar dan moet reeds hier op aarde, in dit leven, dat huiveren en sidderen, al ware 't slechts één enkel oogenblik, zoo in bangheid en diepe ontroering doorleefd zijn, dat 't is alsof we reeds in 't oordeel voor onzen Rechter stonden.

Als een misdadiger ter dood veroordeeld wordt, dan siddert alles in hem, ook al weet hij, dat de voltrekking van het vonnis eerst over twee, drie weken volgen zal. En zoo is 't ook hier. Al geniet de verlorene zijn leven op aarde nog, zoodra de Geest het hem als invlamt in zijn ziel, wat eens, zoo hij zich niet bekeert, zijn eeuwig lot zal zijn, dan siddert ook hij, ook al duurt het nog jaren eer zijn vonnis zal ingaan.

Het komt er dan alleen maar op aan, of zijn ziel zich strak en volstrekt een oogenblik op de gerechtigheid Gods kan saamtrekken, om tot in het diepste van zijn wezen gewaar te worden, hoe de heiligheid Gods hem toornend neerdrukt. Snijdt dit besef hem, alles voor zich uit drijvend, diep tot door de binnenste vezelen van zijn ziel, dan kan hij niet tegenover God blijven staan, dan moet hij doorbreken, en dan breekt hij ook door, en in dat eigen oogenblik vangt de genade Christi hem op, en de verlossing, de zoen, de redding is er. Hij heeft gesiddérd, en hij is bekeerd, en overgezet uit den dood in 't leven.

Wie daar niet toe komt, die moge spijt, die moge leedwezen, die moge berouw, die moge vertwijfeling gekend hebben, maar, zie 't aan Judas, al zulke zielskwelling redt niet. Dat alles gaat oppervlakkig toe. Dat is 't rood van schaamte op 't gelaat, dat komt en gaat. Als de wortel der ziel niet geraakt is, en de beving uit den afgrond haar niet heeft doen sidderen, is ze toch nog niet onder den toorn Gods bezweken, staat ze nóg waar ze stond, is ze niet van haar plaats gerukt, en omgezet, en blijft de lach der heilige vreugde, die alleen op het sidderen volgen kan, nog altoos uit.

---

Tot zelfs het gewoon zijn aan 't heilige bederft hier zooveel, en hoe hard 't ook om te zeggen zij, »de tollenaars en de hoeren", gelijk Jezus 't zoo herhaaldelijk uitsprak, hebben hier iets voor, en zullen anderen voorgaan in het Koninkrijk der hemelen. Hierin ligt de kracht van het Methodisme, en ook het Leger des Heils zoekt er zijn eere in.

Wie aan niets denkend en aan niets zich storend, buiten God en zijn gebod, in de wereld voortzondigt, en dan plotseling op hoog ernstigen toon wordt aangesproken, en gewezen wordt op datgene, waarop, gaat hij zoo voort, zijn jammerlijk leven moet uitloopen, komt er spoediger toe, om onder den indruk van zulk een aangrijpend woord, in siddering te geraken, zich te ontzetten en het instrument zijner zonde van zich te werpen. Juist omdat hij zulk een taal nooit vernomen had, greep ze hem zoo overweldigend aan. Ook hier is niet alle schijn wezen, maar er zijn toch krachtige, heerlijke bekeeringen uit voortgekomen.

En hier staat nu tegenover, dat wat van Godzaligen huize is, van der jeugd af deze heilige taal vol ernst beluisterd heeft, maar er juist daardoor *te gewoon* aan is geworden. Wie telkens en telkens weer hetzelfde hoort, ondergaat er al flauwer indruk van. En zoo doet zich gedurig het verschijnsel voor, dat in het eind o, zoovele gedoopten jaren lang onder de prediking van het laatste oordeel kunnen verkeeren, zonder dat ze duaver ooit en in de diepte van hun ziel onwederstandelijk zijn aangegrepen. Ja, dat predikers, die zelf een reeks van jaren het oordeel hebben aangezegd aan anderen, zelf, persoonlijk, nog nimmer dit innerlijk sidderen voor de majesteit van hun God hebben gekend. Dit doet aan de waarheid der prediking niets af. Ook een onbekeerd prediker kan u den zegen der genade brengen, en een bekeerd prediker kan aan dóovemansdeur bij u aankloppen.

Maar *dit* volgt er uit, dat een iegelijk onzer, die den zegen genoot om van der jeugd af onder het Evangelie te verkeeren, zelf toe heeft te zien, dat de gewoonte hem niet verschalke en hem niet doof en stomp make voor het geklank van de bazuin van Gods toorn, die ook bij hem tot op den gehoorbodem van zijn ziel moet doordringen.

Keer op keer gaf God in zijn genade een *réveil* in Christus Kerk. Dan ging er weer een adem des levens onder de gedoopten uit. Er kwam ourust, waar valsche rust had geheerscht. En niet weinigen waren dan de gelukkigen, die juichen konden als nooit vroeger, omdat ze nu ook zelve, nu ook persoonlijk, het *sidderen* aan hun ziel gekend hadden.

Kome het ook voor u niet te laat! Niet pas aan de overzij van het graf!

Dr. A. K.

---

*Amsterdam*, 6 Maart 1914.

Ds. Vogelaar schrijft in de *Wachter*, dat het wenschelijk is op de a. s. Synode in verband met de doctoraatsquaestie ook de vraag aan de orde te stellen, of en zoo ja op welke wijze het onderteekeningsformulier der Theologische hoogleeraren gewijzigd zou moeten worden.

Welk verband er tusschen deze beide quaesties bestaat, is begrijpen we niet. Evenmin wat met dit doctoraat van de Theologische School te maken heeft, hetgeen Ds. Vogelaar daarop volgen laat aan het adres van de Hoogleeraren in de Theologie aan de Vrije Universiteit:

> Voor de hoogleeraren der Theol. Faculteit van de V. U. geldt echter een formulier dat veel minder bindenden omvang heeft.
>
> En waar deze Faculteit feitelijk van zoo groote beteekenis is voor ons kerkelijk leven zou de vraag, waarom zij met onderteekening van een ander formulier kunnen volstaan, onder oogen gezien kunnen worden.
>
> Juist nu, nu de vraag, of de betrokken Hoogleeraren feitelijk rekenen met het Dordtsche formulier, nog geen strijdvraag is geworden.
>
> Verschuiven totdat het te eeniger tijd misschien wel het geval zou wezen, kan niet gewenscht zijn.

Tevens acht hij het noodig, dat dan eens duidelijk zal worden gemaakt, wat de »Gereformeerde beginselen" inhouden, waaraan deze hoogleeraren gebonden zijn. Deze beginselen, zegt hij, zijn nog altoos onbeschreven en wijzen dus op een band die niet bindt, maar die of de Hoogleeraren of de School aan de willekeur van persoonlijke inzichten overgeeft; naar zijn oordeel moeten daarom deze beginselen, mede om de plaats die de Vrije Universiteit inneemt ten opzichte van ons kerkelijk leven, tijdig geformuleerd of gewijzigd worden. Deputaten van het verband met de Theologische faculteit worden dan ook opgewekt om een nadere omschrijving dier Gereformeerde beginselen te vragen.

Ds. Vogelaar heeft bij dit schrijven blijkbaar twee dingen vergeten.

Vooreerst, dat wat de professoren in de Theologie betreft — en alleen over hen gaat natuurlijk het geschil, want met de andere hoogleeraren staan de Gereformeerde Kerken in geen verband — Artikel 2 der statuten uitdrukkelijk verklaart, dat »de Vereeniging voor Hooger onderwijs als grondslag voor het onderwijs in de Godgeleerdheid *de drie Formulieren van eenigheid erkent*, gelijk die in het jaar 1619 door de Nationale Synode van Dordrecht voor de Nederlandsche Gereformeerde Kerken zijn vastgesteld«, en dat elke Hoogleeraar in de Theologie bij de aanvaarding van zijn ambt met deze verklaring zijn instemming heeft te betuigen. De voorstelling, alsof deze professoren dus alleen gebonden zouden wezen aan zekere onbeschreven en naar ieders subjectieve meening uit te leggen Gereformeerde beginselen, is derhalve geheel onjuist.

En in de tweede plaats, dat de Synode van Amsterdam in 1908, toen het verband met de Theologische faculteit nader geregeld is, reeds een afzonderlijk onderteekeningsformulier voor de professoren in de Theologie aan de Vrije Universiteit heeft vastgesteld, dat door heeren Directeuren is goedgekeurd en door alle Hoogleeraren in de Theologie is onderteekend geworden. Dit formulier luidt aldus:

> Wij ondergeteekenden, Hoogleeraren of Docenten in de Theol. Faculteit der V. U. te Amsterdam, verklaren oprechtelijk en in goeder conscientie voor den Heere, met deze onze onderteekening, dat wij van harte van gevoelen zijn en gelooven, dat alle artikelen en stukken der leer, die is begrepen in de belijdenisschriften van de Gereformeerde Kerken in Nederland, in alles overeenkomen met Gods Woord.
>
> Wij verbinden ons, dat wij deze leer naarstiglijk zullen leeren en getrouwelijk voorstaan, zonder daartegen iets hetzij openlijk of heimelijk, hetzij direct of indirect, te zullen leeren of schrijven, en dat wij alle dwalingen, met deze leer strijdende, zullen tegenstaan en helpen weren. Voorts beloven wij, dat wij, zoo er bij ons tegen deze leer of eenig punt derzelve bedenking komt, deze bedenking ter kennis zullen brengen van de Gref. Kerken in Nederland, in Generale Synode vergaderd, opdat deze daarover oordeelen.
>
> W. BREUKELAAR, *Rapporteur*.

Zooals men ziet, is dit formulier zakelijk niet anders dan het onderteekeningsformulier van de Dordtsche Synode, waarmede het zelfs woordelijk grootendeels overeenstemt. De eenige belangrijke wijziging is, dat de professoren sebject worden verklaard niet aan de provinciale, maar aan de Generale Synode.

Blijkbaar zijn de beide hier genoemde feiten aan de aandacht van Ds. Vogelaar ontsnapt. Hij zal thans wel zoo vriendelijk wezen deze rectificatie aan zijn lezers mede te deelen. Anders zou de een of andere Classis aan den wensch van Ds. Vogelaar gehoor kunnen geven, en op de a.s. Synode het voorstel kunnen indienen om een onderteekeningsformulier voor de Professoren in de Theologie aan de Vrije Universiteit te ontwerpen; waarop de Synode dan zou moeten antwoorden, dat zulk een voorstel toch wel ietwat dwaas is, waar de Synode dit reeds zes jaar geleden gedaan heeft!

Wel zou het daarentegen overweging verdienen, of de Synode het Dordtsche onderteekeningsformulier niet voor de professoren van de Theologische School behoorde af te schaffen en door het te Amsterdam ontworpen formulier te vervangen. Feitelijk past het Dordtsche onderteekeningsformulier niet meer op onze kerkelijke toestanden en nog veel minder op de eigenaardige positie, waarin de Theologische School tegenover de Kerken staat. Het Dordtsche onderteekeningsformulier is opgesteld voor professoren aan de Landshoogescholen die een provinciaal karakter droegen en waarover de Kerken als zoodanig niets te zeggen hadden. Onze Theologische School daarentegen gaat van de gezamenlijke Kerken in ons land uit en staat onder rechtstreeksch toezicht der Synode, die dit toezicht door Curatoren uitoefent. Met geen van deze beide feiten is in de Dordtsche onderteekeningsformule rekening gehouden. Feitelijk is dit formulier dan ook in strijd met de instructie, die de Kerken voor de Curatoren hebben vastgesteld. In deze instructie toch wordt het toezicht op het onderwijs der hoogleeraren aan de Curatoren opgedragen en de schorsing en het ontslag voorbehouden *aan de Generale Synode*. Het is daarom zeker niet juist, dat in dit formulier de professoren beloven moeten, dat zij eventueele bedenkingen tegen de belijdenis aan de Provinciale Synode zullen meedeelen en zich bereid moeten verklaren, zich aan het oordeel dier Provinciale Synode te onderwerpen, op straffe dat zij hiertegen doende door de Provinciale Synode gecensureerd zullen worden. De censuur op de Professoren heeft de Generale Synode zich uitdrukkelijk zelve voorbehouden, en naar het ons voorkomt, terecht.

---

### De belijdenisquaestie in de Hervormde Kerk.

Naar aanleiding van de verschillende belijdenisquaesties, zooals met name de proponentsformule en de vragen bij de belijdenis des geloofs te doen, die op de laatste Synode der Hervormde Kerk weer aan de orde waren gesteld, heeft deze Synode besloten, door haar Synodale Commissie op 16 April een vergadering te laten saamroepen van afgevaardigden van alle classicale vergaderingen; een zestal sprekers van verschillende richtingen zullen worden uitgenoodigd om deze vraagstukken elk van hun standpunt toe te lichten. Of deze vergadering ook besluiten zal mogen nemen, zij het dan al in den vorm van moties, schijnt nog niet uitgemaakt te wezen. Hoofddoel is echter wel, dat de verschillende richtingen zich zouden kunnen uitspreken, of, en zoo ja in welken zin, zij wijziging verlangen.

Zooals thans uit de discussies, in de pers gevoerd, reeds blijkt, heeft men drie richtingen: links de modernen, die elken band aan de belijdenis willen wegnemen uit de reglementen en aan ieders subjectieve willekeur willen overlaten wat hij gelooven en belijden wil; rechts de Gereformeerden, die de dubbelzinnige termen uit de reglementen willen verwijderen, waarachter nu de modernen zich verschuilen kunnen; en in het midden de breede groep van de ethischen en halfslachtigen, die alles bij het oude willen laten, omdat elke wijziging op een scheuring zal uitloopen.

Dr. Kromsigt wekt de Gereformeerden in de Hervormde Kerk sterk op om aan deze samenkomst deel te nemen, ten einde daar voor het recht der belijdenis op te komen en vooral bij een eventueele stemming over een motie het spel niet in handen der modernen te laten.

Ook naar ons oordeel, al staan we buiten het synodale genootschap, is het plicht en roeping der Gereformeerden in de Hervormde Kerk, om te *getuigen*. De thans gevoerde strijd om de belijdenis raakt metterdaad het *hart der quaestie*, en we zien dankbaar dat deze strijd, en niet die over de reorganisatie, meer in het middenpunt is komen te staan.

Maar eenige illusie, dat deze samenkomst tot resultaat zal hebben, dat de Synode tot een beslissing in deze zaak zal komen, maken we ons niet. De *Kerkelijke Courant* heeft onlangs, en terecht, opgemerkt, dat een doorvoeren van het streng-confessioneele beginsel onmogelijk zal blijken door de machtige strooming der vrijzinnigen, die de vrijheid niet zal willen prijsgeven, terwijl ook het geheel opheffen van alle bindende bepalingen, het schrappen van alles in de reglementen wat nog aan de vroegere leertucht herinnert, eene onmogelijkheid zal blijken door den tegenstand der rechtzinnigen. Uit elkaar gaan, de Kerk doen uiteenspatten in een vrijzinnig en een rechtzinnig deel, zal naar haar meening al even onmogelijk blijken, al ware het alleen maar door de financieele moeilijkheden, die daaruit zouden voortkomen. En waar noch links noch rechts overwinnen of uitdrijven kan, verwacht ze, dat de bemiddelende strooming wel zal zegevieren en de zaak in status quo zal blijven.

Ook wij vreezen dit.

Noch de modernen noch de Gereformeerden zijn sterk genoeg om hun zin door te zetten. 't Zal daarom wel bij 't oude blijven. En toch zijn we dankbaar, dat de strijd niet wordt opgegeven door onze Gereformeerde broeders. Al zal het niet baten om de Synode tot een beslissenden stap te bewegen, de conscientien zullen er door wakker geschud worden en de onhoudbaarheid van den toestand zal er beter door worden ingezien.

---

### Een leerstoel in de Dogmatiek.

De Gereformeerde Bond, die reeds lang pogingen aanwendde om een aanvullingshoogleeraar aan een onzer Landsuniversiteiten te benoemen, heeft thans besloten als aanvullingshoogleeraar te Utrecht te benoemen Prof. Visscher en hem te belasten met het geven van onderwijs in de Dogmatiek. Aan H. M. de Koningin is hiervan kennis gegeven en de nadere bekrachtiging van deze benoeming moet worden afgewacht.

Zeker zal wel niemand gedacht hebben, dat van de bevoegdheid, die de Hooger Onderwijswet geeft aan Vereenigingen om aanvullende hoogleeraren te benoemen, gebruik zou worden gemaakt om een gewoon hoogleeraar, die reeds aan de Hoogeschool verbonden is, daaraan weer als aanvullend Hoogleeraar te laten optreden. Toch, al klinkt het jetwat vreemd, is de bedoeling van deze benoeming doorzichtig genoeg. Te Utrecht wordt de Dogmatiek onderwezen door den kerkelijken Hoogleeraar Cannegieter, die tot de moderne richting behoort. Tegenover dezen aanvullenden kerkelijken Hoogleeraar wil men nu als tegenwicht laten optreden een Hoogleeraar, die de Dogmatiek in Gereformeerden zin onderwijst. En daarvoor kon zeker geen betere keuze gedaan worden dan Prof. Visscher. In zooverre juichen we dan ook van harte deze benoeming toe. Alleen meene men daarom niet, dat hiermede de zaak nu in orde is. Het bezwaar, dat tegen dit aanvullingssysteem bestaat, blijkt ook in dit geval weer duidelijk genoeg. De studenten van de Hervormde Kerk zullen toch verplicht blijven de colleges van Prof. Cannegieter te volgen en zullen ook door hem geëxamineerd worden. Het eenige voordeel is, dat ze thans gelegenheid zullen hebben ook van het dogmatische onderwijs van Prof. Visscher te genieten.

---

### Opbouw.

Een aantal jongelieden van beslist Christelijke beginselen, Ph. Elffers, Willem Hage, Riem Visser, Th. Voorthuizen, en I. C. Willemsen, hebben een nieuw maandschrift in het licht gegeven, dat in dienst der christelijke levens- en wereldbeschouwing staat en tot titel voert: *Opbouw*.

Zooals de redacteurs in een zeer bescheiden inleidend artikel mededeelen, is hun bedoeling niet, als leidslieden op te treden. Ze willen alleen als jonge werkers de hun geschonken krachten gebruiken om mede te arbeiden aan het doel: »den dag te verhaasten, waarop onze God en Koning wederom ontvangen zal den lof, de eer en de aanbidding, die Hem alleen toekomen."

Naast onze Christelijke periodieken, die geestelijke leiding geven voor de ouderen, is er zeker voor dit maandschrift, dat van jongeren uitgaat en voor jongeren bestemd is, wel plaats. Het is zelfs een zeer verblijdend verschijnsel, dat ook onder onze jongeren de behoefte gevoeld wordt, om niet stil te zitten, maar mede den grooten strijd te strijden, die in onze dagen gestreden wordt tegen de machten, welke ons volk van ons Christelijk geloof willen aftrekken.

De eerste aflevering, die ons ter kennismaking werd toegezonden, toont een gezond en frisch karakter, zooals dit voor jongeren past. Van een zich verdiepen in al te moeilijke wetenschappelijke en theologische quaesties is geen sprake. H. D. gaf leekengedachten over Richard Wagner en zijn Tristan, waarin het kunstelement tot zijn recht komt. Th. Voorthuyzen gaf een interessante beschouwing over het oude Colosse en den nieuwen tijd, waarin gewezen wordt op de overeenstemming van de eigenaardige geestesrichtingen, waarmede Paulus te Corinthe te kampen had, en die ook thans zich weer voordoen. J. Minderaa gaf enkele verzen, waarvan vooral het tweede, geheel in den ouden mystieken trant der Middeleeuwen gehouden »Jezulijn" ons zeer bekoorde. En de laatste bladzijde is aan de bespreking van Boeken en Tijdschriften gewijd.

We wenschen de stuurliedèn op het nieuwe scheepke een gelukkige vaart toe en hopen, dat de vlag van het onvervalschte Christelijke beginsel steeds hoog in den top worde gehouden.

---

### Het doctoraat.

I.

Nu de vraag ten derden male op onze Synode zal ter tafel worden gebracht, of het niet gewenscht is, dat de Kerken aan haar Theologische School het recht verleenen zullen om den doctoralen graad toe te kennen, mag het principieele vraagstuk, dat hieraan ten grondslag ligt, wel eens met ernst onder de oogen worden gezien. Het is daarom, dat we er op aandrongen, dat de Synode zich ditmaal niet met practische overwegingen van de zaak zou afmaken, maar een principieele beslissing zou nemen, en, dat we een poging willen wagen, om dit vraagstuk nader toe te lichten, opdat onze Kerken weten zouden, waarom het gaat.

De beslissing, die de Synode te nemen heeft, is toch niet alleen van belang voor onze Gereformeerde Kerken in Nederland, maar evenzeer voor de Gereformeerde Kerken in het buitenland. Over het algemeen zijn deze Kerken toch niet zoo gelukkig als de Gereformeerde Kerken in Nederland, dat ze in hun eigen land een Gereformeerde Universiteit bezitten, waaraan haar aanstaande Dienaren des Woords, indien ze dit verlangen en daarvoor den noodigen wetenschappelijken aanleg bezitten, den doctorstitel kunnen verwerven. Ze moeten bij ontstentenis van zulk een Gereformeerde Universiteit zich wel behelpen met een Theologische kweekschool, die uitsluitend voor de opleiding harer a.s. predikanten is ingericht. Willen de studenten dezer Theologische kweekscholen toch den wetenschappelijken graad van Doctor in de Theologie verkrijgen, dan moesten ze zich wel getroosten naar het buitenland te gaan, om daar aan een Gereformeerde Universiteit hun studie voort te zetten, wat hun op geen geringe kosten komt te staan. Natuurlijk zou het voor de studenten veel gemakkelijker wezen, wanneer de Synoden hunner Kerken eenvoudig het jus promovendi aan deze kweekscholen toekenden; ze konden zich dan de dure reis, de hooge kosten en het tijdverlies besparen. Dat deze Synodes dit echter niet gedaan hebben, en zelfs de gedachte daaraan bij haar niet is opgekomen, was alleen daaraan te danken, dat tot dusverre het jus promovendi als een *uitsluitend recht van de Universiteiten* werd beschouwd. Een geschreven wet, die het jus promovendi alleen aan de Universiteiten toekent, is er natuurlijk niet. Zelfs zou men niet eens een Synodaal besluit en niet eens een Theologische School in ons land noodig hebben om aan iemand een doctorsbul uit te reiken. Iedereen kan dit doen. In Amerika heeft men zelfs zoogenaamde faculteiten, door private personen opgericht, waaraan geen enkele heusche professor is verbonden, geen enkel college wordt gegeven en geen enkel examen wordt afgenomen; ze dienen alleen om tegen betaling van een bepaalde som aan liefhebbers een doctorsbul te verkoopen. Ook in ons land zou dit niet onmogelijk wezen, want de wet verbiedt aan niemand om »doctorsgraden« te verleenen. Dat — Amerika nu uitgezonderd — zulke dwaasheden echter nergens voorkomen, is omdat hier een hoogere wet geldt dan het geschreven recht. Er is een historische traditie, er is een algemeene wetenschappelijke overtuiging, er is bovenal een publieke opinie, waarmede ieder te rekenen heeft, wanneer hij zich niet belachelijk wil maken. Waar nu de publieke opinie in de landen, die op wetenschappelijk gebied den toon aangeven, het promotierecht dusver alleen aan de Universiteiten toekende, daar was het deze publieke opinie vooral, die de Kerken buitenaf weerhield om aan haar Theologische kweekscholen het jus promovendi te verleenen. Breekt men thans in Nederland met dezen regel en slaat de Synode onzer Kerken een geheel nieuwen weg in, dan zal dit voorbeeld ook buitenaf allicht aanstekelijk gaan werken. Het hek is dan van den dam en het eene schaapje na het andere zal met een beroep op wat onze Synode deed, wel volgen. Er zal geen Theologische kweekschool wezen, hoe klein, hoe onbeteekenend ook, of ze zal evenzeer bij de Synode harer Kerken komen met de bede: schenk ook ons het zoozeer begeerde jus promovendi. En het zal niets baten, of ge dan al opmerkt, dat onze Theologische School wetenschappelijk zooveel beter is toegerust en over zooveel uitnemender professoren beschikt. Men zal u eenvoudig antwoorden, dat het hier gaat niet om het wetenschappelijk gehalte der professoren, maar om het *beginsel*, of een Synode aan haar kweekschool het recht verleenen mag om den doctorsgraad toe te kennen. En is dat beginsel eenmaal toegegeven, dan zal elk dezer Synodes zelf wel beoordeelen, of ze haar Theologische kweekschool niet wetenschappelijk hoog genoeg stelt, om van dit recht gebruik te maken. Zoo voelt men, hoe de beslissing, die onze Synode nemen zal, veel verder zal reiken dan voor onze Theologische School alleen, en hoe het daarom wel noodig is, dat men zich goed rekenschap geeft, of het geoorloofd is, dat onze Kerken dezen weg inslaan.

Wanneer we daarom de vraag principieel stellen, of de Kerk de bevoegdheid heeft het jus promovendi te verleenen, dan moet hierbij wel onderscheiden worden tusschen wat men het *kerkelijk* en het *wetenschappelijk* doctoraat heeft genoemd. Want wel is het waar, dat de hoogleeraren der Theologische School uitdrukkelijk verklaard hebben, dat ze niet dachten aan de instelling van het »kerkelijk doctoraat", maar de argumenten, die worden aangevoerd om aan de school het jus promovendi te verleenen, toonen toch, dat hier wel degelijk een zekere verwarring van denkbeelden bestaat. Het heet toch, dat het in het belang der Kerken zelve is, wanneer haar school niet alleen gewone predikanten aflevert, maar ook mannen met den doctorstitel, die dan straks bepaaldelijk de roeping zullen hebben om de Kerken voor te lichten, de Schrift uit te leggen en de ketterijen te wederstaan. Juist deze eigenaardige taak nu, die hiermede aan deze Doctoren wordt voorgeschreven en waarom het in het belang der Kerken heet, dat ze aan haar school het promotierecht zal verleenen, is precies dezelfde taak, die Calvijn aan de »Kerkelijke doctoren" voorschrijft en waarom hij wilde, dat de Kerken zulk een Doctoren-ambt zouden instellen. Hij zegt in zijn uitlegging op den brief aan Efeze, dat het goed is, dat de Kerken naast de gewone predikanten ook doctoren hebben, wier speciale taak het dan wezen moet om de zuiverheid der belijdenis te handhaven, de opkomende ketterijen te weerleggen en de Schriften uit te leggen. In de Kerkenorde, die Calvijn voor de Kerk van Genève ontwierp, wordt dit Doctorenambt naast het predikantenambt dan ook afzonderlijk genoemd, en ook onze Kerkenorde heeft zich daarbij aangesloten, door te zeggen, dat er vier diensten in de Kerk behooren te zijn, waaronder de dienst der Doctoren. Het is daarom volkomen te begrijpen, dat bij ons volk de gedachte kon opkomen: wanneer onze Gereformeerde vaderen zoo geijverd hebben voor de instelling van het Doctorenambt door de Kerk, hoe zou dit dan in onze dagen niet het best kunnen verwezenlijkt worden, door onze Theologische School het recht te verleenen den doctorstitel toe te kennen. Bovenal, het beginselvraagstuk, waarom het hier gaat, of de Kerk promoveeren mag, schijnt daarmede beslist te wezen. Het recht om zulke »doctoren" te creëeren,